

OGÓLNE WYTYCZNE DOTYCZĄCE OCENIANIA UCZNIA OBCOKRAJOWCA/UCZNIA POWRACAJĄCEGO Z ZAGRANICY, NIEZNAJĄCEGO JĘZYKA POLSKIEGO LUB SŁABO SIĘ NIM POSŁUGUJĄCEGO

Obecnie w polskich szkołach obserwujemy przyrost uczniów obcokrajowców, głównie z wschodniej granicy (Ukraina, Białoruś itp.), spowodowany migracją rodziców w celu poprawienia warunków bytowych rodziny, a także osób powracających do polskiego systemu oświaty po wieloletniej emigracji (głównie z krajów Europy zachodniej). W związku z tym zjawiskiem polskie szkoły stają często przed problemem, w jaki sposób pracować z takimi uczniami i jakie kryteria oceniania przyjąć.

WSKAZÓWKI OGÓLNE

Uczeń obcokrajowiec/uczeń powracający z zagranicy, to niezaprzeczalnie uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Należy zatem dostosować wymagania z poszczególnych przedmiotów do jego indywidualnych potrzeb i możliwości, stwarzając tym samym dogodne warunki do jego edukacji i rozwoju.

Niezbędne staje się zatem stworzenie odpowiednich narzędzi, które pozwolą zbadać poziom wiedzy i zdobytych umiejętności, uwzględniających stopień znajomości języka polskiego (nawet w minimalnym zakresie) ucznia obcokrajowca/ ucznia powracającego z zagranicy.

Aby ocenianie takiego ucznia stanowiło rzetelną informację o jego postępach i pełniło funkcję motywującą do dalszej nauki, niezbędne jest spełnienie poniższych warunków:

- ustalenie wymagań edukacyjnych z każdego przedmiotu, które będą dostosowane do stopnia znajomości przez ucznia języka polskiego,
- ścisła współpraca nauczycieli „przedmiotowców” i nauczyciela języka polskiego jako drugiego, uczących ucznia cudzoziemca/ ucznia powracającego z zagranicy (wymiana informacji nt. skutecznych form i metod pracy, postępów w nauce),
- stworzenie odpowiedniej atmosfery w klasie międzykulturowej, sprzyjającej tolerancji i zrozumieniu specjalnych potrzeb ucznia obcokrajowca/ ucznia powracającego z zagranicy,
- stosowanie różnorodnych narzędzi służących sprawdzaniu wiedzy i umiejętności dostosowanych do poziomu opanowania języka polskiego (np. testy wyboru, wykresy, mapy itp.),
- stosowanie języka instrukcji przy formułowaniu zadań (krótkie, proste, jasne komunikaty typu: przeczytaj, wybierz, dopasuj, narysuj itp.) – nie należy na etapie początkowym stosować rozbudowanych poleceń o charakterze wyjaśniającym; wszelkie wyjaśnienia powinny być zilustrowane, np. rysunkiem, zdjęciem itp.,
- ustalenie wymagań odnoszących się tylko do tych wiadomości i umiejętności, które uczeń nabył o treści spreparowane przez nauczyciela lub uczestnicząc w innych formach aktywności tj. praca w zespole, udział w projekcie itp.
- uwzględnienie w ocenie zaangażowania w pracę, podejmowania prób rozwiązania zadania lub problemu; **nigdy na etapie początkowym nie należy oceniać strony językowej** – dopuszczamy błędy gramatyczne, składniowe, ortograficzne – **najważniejsza jest komunikacja**, czyli zaakceptowanie każdej informacji świadczącej o zrozumieniu przez ucznia tematu, zadania itp.,
- stosowanie oddzielnych kryteriów oceny prac ucznia obcokrajowca/ ucznia powracającego z zagranicy,

- uwzględnienie w kryteriach oceniania postępów ucznia – powinno to mieć odzwierciedlenie w ocenie.

WAŻNE! Tylko stosowanie odrębnych kryteriów i narzędzi służących ocenianiu umożliwi uczniowi obcokrajowcowi/ uczniowi powracającemu z zagranicy (szczególnie temu, który rozpoczyna edukację w polskiej szkole bez jakiegokolwiek znajomości języka polskiego) otrzymywanie ocen powyżej oceny dopuszczającej. Należy unikać stawiania demotywujących ocen niedostatecznych, a w przypadku jej postawienia zawsze starać się stwarzać warunki do poprawy takiej oceny.

- badanie przyczyn niepowodzeń szkolnych ucznia obcokrajowca/ ucznia powracającego z zagranicy, np. czy bariera językowa nie spowodowała utraty motywacji i w konsekwencji niepowodzeń szkolnych,
- uwzględnianie warunków bytowych ucznia w przypadku powtarzających się nieprzygotowań do zajęć,
- nieuwzględnianie umiejętności językowych ucznia w kryteriach przedmiotowego oceniania w **pierwszym roku nauki**; ważne jest natomiast to, by monitorować proces ich kształcenia i przekazywać uczniowi informacje zwrotne uwzględniające, np. jakie postępy zrobił, co umie, nad czym powinien popracować i w jaki sposób.

Opracowała: Jadwiga Libront

KRYTERIA OCENIANIA UCZNIĄ OBCOKRAJOWCĄ/ UCZNIĄ POWRACAJĄCEGO Z ZAGRANICY NA LEKCJACH JĘZYKA POLSKIEGO

Oceniając ucznia obcokrajowca/ ucznia powracającego z zagranicy (**który nie zna języka polskiego lub posługuje się nim w sposób schematyczny**) na lekcjach języka polskiego należy:

- na podstawie materiałów programowych przygotowywać krótkie, jasne i proste streszczenia obowiązujących lektur i innych tekstów literackich przerabianych na lekcji (dostosowanych do poziomu znajomości języka polskiego przez ucznia) lub wskazać miejsce (np. stronę w Internecie z opracowaniami lektur szkolnych), gdzie uczeń może sam pozyskać takie informacje
- traktować znajomość gramatyki tylko funkcjonalnie,
- akceptować każdą prawidłową odpowiedź ucznia (nawet jednozdaniową czy błędną gramatycznie),
- w wypowiedziach pisemnych oceniać komunikacyjność (akceptujemy wypowiedzi z błędami językowymi),
- rozwijać sprawność mówienia i pisania (ćwiczenia w pisaniu mogą dotyczyć przepisywania i uzupełniania krótkich tekstów; samodzielnie uczeń może napisać prosty tekst),
- oceniać takie umiejętności jak: **czytanie ze zrozumieniem** (tekst spreparowany przez nauczyciela), **wyszukiwanie informacji, ogólne rozumienie tematyki i problematyki lektur, elementy opisu i charakterystyki postaci i inne** dostosowane do możliwości i stopnia znajomości języka polskiego przez ucznia,
- stosować język instrukcji – proste, krótkie, jasne komunikaty oraz krótkie pytania typu: Kto jest bohaterem? Co robi bohater? Jaki jest bohater?,
- umożliwić korzystanie w czasie lekcji ze słownika dwujęzycznego (wyjątkowo translatora w telefonie komórkowym),
- monitorować pracę ucznia na lekcji (stworzyć warunki, by siedział w pobliżu nauczyciela),
- umożliwić w czasie lekcji pomoc polskiego kolegi/koleżanki (np. poprzez siedzenie na lekcji w jednej ławce),
- mobilizować do aktywności na lekcji.

Nie należy:

- zmuszać ucznia na lekcji do odpowiedzi na forum klasy,
- wymagać od ucznia czytania na forum klasy obszernych fragmentów skompilowanych i trudnych tekstów literackich, np. tekstów średniowiecznych czy interpretacji utworów lirycznych,
- oceniać umiejętności gramatycznych,
- wymagać pisania dłuższych form wypowiedzi.

UWAGA!

Wobec uczniów obcokrajowców/uczniów powracających z zagranicy, którzy robią widoczne postępy w nauce języka polskiego, można stopniowo podwyższać wymagania (w gestii nauczyciela przedmiotu).

Opracowała: Jadwiga Libront

JAK PRACOWAĆ Z UCZNIEM OBCOKRAJOWCEM W MIĘDZYKULTUROWEJ KLASIE?

Praca w klasie międzykulturowej, zwłaszcza takiej, w której znajdują się uczniowie obcokrajowcy, nieznający języka polskiego, stanowi dla nauczyciela niemałe wyzwanie. Aby praca nauczyciela przyniosła obu stronom wymierne korzyści, należy uwzględnić poniższe wskazówki:

- współpraca zespołu nauczycieli pracujących w klasie wielokulturowej oraz nauczyciela języka polskiego jako drugiego (np. przygotowanie słownictwa niezbędnego do zrozumienia konkretnego tematu z danego przedmiotu, informacja na temat stopnia opanowania języka polskiego),
- ustalenie przez nauczyciela „przedmiotowca” wymagań koniecznych dla ucznia obcokrajowca do każdej lekcji,
- stosowanie języka instrukcji w komunikacji z uczniem obcokrajowcem (posługiwanie się krótkimi, jasnymi komunikatami, np. przeczytaj tekst, ułóż, narysuj itp.),
- konsekwentne stosowanie tekstów preparowanych, tzn. specjalnie przygotowanych dla ucznia obcokrajowca na bazie tekstów z podręcznika, lektur – zapisanych w bardzo prosty, zrozumiały dla ucznia sposób (proste, jasne słownictwo, stosowanie zdań pojedynczych, prostych, pozbawionych wszelkich językowych środków stylistycznych, szczególnie metafor),
- stosowanie bogatego materiału ikonograficznego (zdjęcia, ilustracje, filmy, prezentacje multimedialne, wykresy, schematy) przy wyjaśnianiu zagadnień tematycznych,
- włączanie ucznia obcokrajowca w pracę zespołową i traktowanie go jako pełnoprawnego uczestnika zajęć,
- przygotowanie dla ucznia obcokrajowca instrukcji do zadań w sposób krótki, jasny i prosty,
- umożliwienie uczniowi obcokrajowcowi wykazania się wiedzą i umiejętnościami z danego przedmiotu poprzez dobór odpowiednich rodzajów zadań (np. układanka, zapis graficzny, test wyboru, wykonanie doświadczenia itp.),
- formułowanie pytań skierowanych do ucznia obcokrajowca w sposób jasny, krótki oraz dostosowany do poziomu znajomości języka polskiego (tak, aby uczeń odpowiadając na pytania miał poczucie, że potrafi poradzić sobie językowo),
- akceptowanie każdej formy wypowiedzi świadczącej o zrozumieniu zagadnienia (np. pojedyncze wyrazy, mowa ciała, gesty, rysunek),
- włączanie ucznia cudzoziemca do pracy w grupie i dostosowywanie instrukcji do jego językowych umiejętności (bariera językowa może blokować wykazanie się wiadomościami i umiejętnościami),
- udzielanie uczniowi obcokrajowcowi informacji zwrotnej podczas lekcji (pochwała za każdy, nawet drobny sukces),
- monitorowanie pracy ucznia podczas lekcji,
- dostosowanie stopnia trudności pracy domowej do umiejętności językowych ucznia (jasne, proste polecenia).

Opracowała: Jadwiga Libront